

JEREMIA

Inleiding

De historische achtergrond, het leven van
Jeremia en de opbouw van zijn boek.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jeremia/inleiding

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Jeremia en de wereldmachten van zijn tijd	3 min	4
2	Manasse en de geestelijke neergang van Juda	2 min	5
3	Josia's hervormingen en de terugval van Juda	4 min	6
4	Babylon veroverd Juda en Jeruzalem	5 min	8
5	Jeremia's afkomst, roeping en levensloop	4 min	10
6	De wenende profeet en zijn moeilijke boodschap	4 min	11
7	Waarom Jeremia niet mocht trouwen	2 min	13
8	Overleveringen over Jeremia's dood en terugkeer	4 min	14
9	Overeenkomsten tussen Jeremia en Jezus	3 min	17
10	Het juk bij Jeremia en Jezus	3 min	19
11	Het dal van Hinnom als plaats van oordeel	5 min	20
12	Jeremia en Jezus over het nieuwe verbond	4 min	23
13	Andere profeten in Jeremia's tijd	4 min	25
14	Thema's en ontstaan van het boek Jeremia	3 min	28

15	Jeremia aangehaald in andere Bijbelboeken	4 min	29
16	De indeling en chronologie van Jeremia	3 min	31
	Om verder te lezen		32

1

Jeremia en de wereldmachten van zijn tijd

Ik denk dat we het boek Jeremia wat gemakkelijker te begrijpen zullen vinden dan het boek Jesaja, al zal de behandeling ervan wel uitdagingen met zich meebrengen. Dat komt deels doordat Jeremia het langste van de profetenboeken is. Hij heeft minder hoofdstukken dan Jesaja, maar hij heeft meer bladzijden. Jeremia bevat meer woorden dan Jesaja, doordat de hoofdstukken in Jeremia over het algemeen gemiddeld langer zijn. Sommige zijn heel lang, meer dan vijftig verzen, al zijn er niet veel die zo lang zijn.

Als we Jeremia lezen, zullen we zijn boodschap volgens mij gemakkelijker begrijpen. Ik denk dat hij niet helemaal zoveel beeldspraak gebruikt als Jesaja, maar hij gebruikt wel veel van dezelfde beeldspraak. Die zal ons nu in ieder geval vertrouwd zijn, nu we samen Jesaja hebben doorgenomen. Er zullen dingen zijn die in Jeremia moeilijker zouden zijn geweest als we ze niet al waren tegengekomen en hadden uitgelegd toen we Jesaja doornamen.

Jeremia leefde en profeteerde ongeveer honderd jaar na Jesaja. Jesaja voorspelde wel de Babylonische ballingschap, en zelfs de terugkeer uit Babylon, maar Jeremia leefde in de tijd waarin de ballingschap daadwerkelijk plaatsvond. De politieke situatie in de tijd van Jeremia was aanzienlijk anders dan in de tijd van Jesaja. Tijdens het leven van Jesaja werden de koningen van Juda voornamelijk door Assyrië bedreigd. Jeruzalem viel zelfs bijna in handen van Assyrië. De andere steden van Juda vielen wel in handen van Assyrië. Jeruzalem werd op bovennatuurlijke wijze gespaard.

Tegen de tijd van Jeremia duurde de overheersing van het gebied door Assyrië al ongeveer drie eeuwen. Toch nam die af. De macht van Assyrië begon af te nemen en er kwam een nieuwe macht op in het gebied: Babylon. Tegelijkertijd probeerde Egypte iets van zijn vroegere glorie te herstellen. Maar eerlijk gezegd is Egypte de uittocht, honderden jaren daarvoor, nooit helemaal te boven gekomen. Egypte was vóór de uittocht een bijzonder machtige natie. Maar toen God Israël bevrijdde, deed Hij veel

dingen die verwoestend waren voor de economie van Egypte. En Egypte groeide nooit echt weer uit tot de wereldmacht die het daarvoor was geweest. Maar het bleef het van tijd tot tijd proberen, en dus speelde Egypte een rol.

Egypte lag natuurlijk ten zuidwesten van Israël, en Babylon lag ten noordoosten van Israël, net als Assyrië. Israël zat vaak klem tussen de machtspolitiek van deze verschillende volken, die het hele gebied probeerden te beheersen, en dat vaak ook deden.

2

Manasse en de geestelijke neergang van Juda

Jeremia en koning Josia werden allebei geboren tijdens de regering van Manasse. Manasse, de zoon van Hizkia, was de slechtste koning die Juda heeft gehad. Zijn vader Hizkia had veel gedaan om de afgoderij in het land te bestrijden. Hij had daarbij op Jahweh vertrouwd in plaats van op Egypte, maar dat had het land veel gekost. In de tijd van Hizkia was Assyrië binnengevallen en had het de hele natie verwoest, behalve Jeruzalem. Hoewel we ons verheugen over het feit dat Jeruzalem de Assyrische invasie overleefde, was de natie Juda verwoest. Alleen Jeruzalem overleefde.

Daarom zou Hizkia's beleid om op Jahweh te vertrouwen als een slecht beleid kunnen zijn beschouwd. Zijn zoon Manasse heeft misschien gedacht: 'Als we op de andere goden hadden vertrouwd, zou Juda niet zo door de Assyriërs zijn verwoest.' Wat zijn redenen ook waren, Manasse voerde het land met ongekende felheid terug naar de afgoderij, meer dan enige koning vóór hem. Uiteindelijk offerde hij zelfs zijn eigen kinderen aan Moloch. En hij voerde in Juda allerlei occulte en afgodische praktijken en slechte praktijken in.

Om het nog erger te maken, regeerde hij langer dan enige andere koning in Juda. Dus de allerslechtste koning regeerde het langst. Het was beslist de geestelijk donkerste periode voor Juda, een natie die veel donkere perioden had gekend. Maar dat de slechtste koning langer regeert dan wie ook, is zo ongeveer het ergste wat er kan gebeuren.

Tijdens de regering van Manasse werden er twee baby's geboren die dingen zouden veranderen, of die Juda in ieder geval een kans gaven om op belangrijke punten te veranderen. De ene was Josia, die koning werd en aan hervormingen begon, zoals Hizkia dat had gedaan. De andere baby was Jeremia, die waarschijnlijk net iets jonger was dan Josia. Het waren tijdgenoten. Dus in Juda's donkerste uur gaf God hun enige hoop door de geboorte van enkele belangrijke jonge mannen, koning Josia en de profeet Jeremia.

3

Josia's hervormingen en de terugval van Juda

Het was in 627 dat Josia met zijn hervormingen begon. Zes jaar later vond de priester Hilkia bij het opknappen van de tempel een exemplaar van een wetboek. De meeste geleerden denken dat dit het boek Deuteronomium is. Waarschijnlijk staat er in Jeremia hoofdstuk 11 een toespeling op het boek Deuteronomium. Toen de priester Josia dit boek liet zien, was het hem onbekend. Dat is interessant, want Josia had al geprobeerd de afgoderij uit de natie uit te roeien voordat het boek werd gevonden. Toch kende hij het boek niet. Hij kende de wet van God niet.

Toen hij Deuteronomium las, scheurde hij zijn kleren en beseftte hij dat de natie bij God in moeilijkheden zat, omdat Deuteronomium had gezegd:

Daarentegen zal het gebeuren, als u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam bent door al Zijn geboden en Zijn verordeningen, die ik u heden gebied, nauwlettend te houden, dat al deze vervloekingen over u zullen komen en u zullen treffen:

DEUTERONOMIUM 28:15

Om dit te proberen af te wenden, voerde Josia zeer ingrijpende, radicale hervormingen door, zowel in Juda als in het noorden, in Israël, dat niet zijn grondgebied was. Hij ging zelfs naar de altaren die Jerobeam had opgericht en ontwijdde die altaren, omdat ze daar voor een gouden kalf waren gemaakt. Dus hij

drong daadwerkelijk gebied binnen dat niet onder zijn gezag viel en probeerde overal hervormingen door te voeren. Hij was een heel goede koning. Hij was niet volmaakt. Niemand is volmaakt, en elke goede koning van Juda had één fatale tekortkoming. Die van Josia was dat hij ten strijde trok tegen farao Necho toen de Egyptenaren oprukten om tegen Babylon te vechten. Blijkbaar wilde Josia dat verhinderen. Hij trok met zijn legers uit om tegen hen te vechten. Een profeet waarschuwde Josia om niet te gaan, maar Josia ging toch, en hij sneuvelde daar, in het dal van Megiddo.

Dus Josia stierf, en zijn hervormingen vielen uiteen. Zijn zonen, de koningen die hem opvolgden, hadden geen hart voor God. Na de regering van Josia volgde alleen maar een reeks goddeloze heersers, en alle hervormingen die hij had doorgevoerd, waren helaas te oppervlakkig. Waarschijnlijk moeten we het zien als 'te weinig, te laat'. Het volk was behoorlijk afvallig. Ze waren verliefd op hun zonden en op hun afgoderij. Hoewel er een goede koning was, kon hij het hart van het volk niet veranderen. Hij kon er alleen voor zorgen dat ze ophielden met die dingen. Maar toen hij er niet meer was, vielen ze erin terug.

Zo gaat het natuurlijk in de wereld. Je kunt een goede leider hebben die zondig gedrag verbiedt, maar als de mensen zelf in hun hart niet rechtvaardig zijn, vallen ze erin terug zodra de druk wegvalt. Veel mensen vinden eigenlijk dat ons land een paar goede wetgevers nodig heeft die morele normen voor het land in wetten vastleggen. Maar als ons land de zonde liefheeft, zal het vastleggen van morele normen in wetten natuurlijk alleen op korte termijn effect hebben. Als er een leider aan de macht komt die mensen dwingt zich anders te gedragen dan ze willen, zullen ze hem wegstemmen en iemand aan de macht brengen die hen laat doen wat ze willen.

Zo was het met Israël. Ze hadden een heerser die rechtvaardig was. Zelf waren ze niet rechtvaardig. Onder zijn bewind moesten ze zich gedragen, maar zodra hij er niet meer was, vielen ze meteen terug. De koningen die hem opvolgden, keerden ook terug naar hun afgoderij en bleven daarin volharden totdat ze voor de Babyloniërs vielen.

4

Babylon verovert Juda en Jeruzalem

De opkomst van Babylon vond plaats tijdens het leven van Jeremia. In 607 voor Christus veroverde Babylon Assyrië. Assyrië was natuurlijk driehonderd jaar lang de grote mogendheid geweest, maar werd nu aan Babylon onderworpen. Nu was Babylon de grote mogendheid, de grote onderdrukker, het grote koninkrijk in de wereld. Dat was in 607, en twee jaar later, bij de slag bij Karkemis, versloeg Babylon ook Egypte. Daardoor speelde Egypte geen rol van betekenis meer. Babylon was de enige supermacht in de regio, of eerlijk gezegd, in de wereld.

Tussen deze twee overwinningen, tussen het moment waarop Babylon Assyrië veroverde en het moment waarop het Egypte bij Karkemis versloeg, viel Babylon onder Nebukadnezar Jeruzalem binnen en richtte enige schade aan, enige schade aan de stad. Het verwoestte de stad niet en veroverde haar niet in alle opzichten volledig, maar voerde wel een aantal gevangenen weg. Hij wist enkele gedeeltelijke overwinningen te behalen en nam gevangenen met zich mee naar Babylon. Daniël en zijn drie vrienden behoorden tot die gevangenen die in 605 voor Christus werden weggevoerd.

We lezen over Daniël in zijn eigen boek, en over hoe Nebukadnezar deze edelen gevangennam, mensen van adellijke afkomst dus. De bovenlaag van de samenleving van Jeruzalem werd uit Jeruzalem weggevoerd en naar Babylon gebracht. Daar hoorden Daniël en zijn drie vrienden bij. Maar Jeruzalem was niet gevallen.

Later keerden Babylonische troepen terug en richtten in 597 voor Christus nog meer schade aan in Jeruzalem. Ze voerden nog meer gevangenen weg. Ezechiël was een van de gevangenen die toen werden weggevoerd. Vervolgens was Zedekia de laatste koning in Juda die tegen Babylon in opstand kwam, en zijn opstand was er de oorzaak van dat Nebukadnezar in 586 voor Christus opnieuw terugkwam. Hij verwoestte de stad, brandde de tempel plat, enzovoort, en voerde het grootste deel van de overgebleven bevolking van Jeruzalem weg naar Babylon.

Dus Juda en Jeruzalem waren in 586 voor Christus grotendeels ontvolkt, maar niet helemaal. De armen van het land, enkele van de ongevaarlijke boeren die Nebukadnezar niet als een bedreiging zag, liet hij in Juda blijven. Onder degenen die in Juda bleven, was Jeremia. Hij profeteerde ongeveer vijftig jaar, tijdens de regeringen van de laatste vijf koningen van Juda, tot het moment waarop Jeruzalem viel. En hij was er bij alle drie de Babylonische aanvallen.

Toen Daniël en zijn vrienden gevangengenomen werden, was Jeremia daar in Jeruzalem om dat te zien gebeuren. Toen Ezechiël gevangengenomen werd, was Jeremia in Jeruzalem en zag hij ook die wegvoering, in 597. Hij was er ook om de val van Jeruzalem in 586 voor Christus mee te maken.

Hoewel dat een verwoestende verovering was, en blijkbaar vele honderdduizenden Joden werden gedood en in gevangenschap weggevoerd, bewezen de Babyloniërs Jeremia barmhartigheid. Want het was bekend dat hij Jeruzalem daadwerkelijk had aangeraden zich over te geven. Hij was zelfs door de koning van Juda gevangengezet omdat hij overgave aanraadde. Dat maakte hem in de ogen van de Babyloniërs tot een vriend van de Babyloniërs. Dus werd hij gespaard en kreeg hij na de val van de stad zijn vrijheid.

Hij werd echter tegen zijn zin gedwongen om naar Egypte te gaan met enkele mensen die samen met hem in leven waren gebleven. Daar is hij uiteindelijk terechtgekomen. Maar de historische achtergrond van Jeremia is dus deze tijd waarin Babylon opkomt. Babylon verovert Assyrië, verovert Egypte en verovert Jeruzalem tijdens het leven van Jeremia. Er zijn drie deportaties, met inbegrip van de laatste, waarbij daadwerkelijk de stadsmuren, de gebouwen en de tempel in de stad werden verwoest. Dat heeft hij nog meegemaakt. Daarna stelden de Babyloniërs een gouverneur aan, Gedalja, in het verwoeste Jeruzalem. Vervolgens werd hij vermoord. Hij werd door Joden vermoord, en daarom zou Nebukadnezar komen om vergeldingsmaatregelen tegen de Joden te treffen, omdat ze de gouverneur hadden gedood die hij had aangesteld. Omdat die vergeldingsmaatregelen werden verwacht, vluchtten sommige mensen daarvandaan om te ontkomen aan de aanvallen die zouden komen. Ze trokken naar Egypte en dwongen Jeremia om tegen zijn wil met hen mee te gaan.

5

Jeremia's afkomst, roeping en levensloop

Wat de persoon Jeremia betreft: hij is een heel interessante figuur in de Bijbel. Er zijn nog andere Jeremia's. Er heten zelfs nog zeven andere mannen in de Bijbel Jeremia. Maar deze was de profeet, en hij was ook priester. God leek vaak profeten te roepen uit het priesterschap. Ezechiël was ook priester. En Zacharia, de zoon van Berechja, die het boek Zacharia schreef, is ook een priester die geroepen werd om profeet te zijn. Er was nog een andere Zacharia, de zoon van Jojada, op wie de Geest kwam, en hij profeteerde. Hij werd gedood. Hij is degene die tussen de tempel en het altaar werd gedood, naar wie Jezus verwees. Dus priesters waren soms degenen die God riep om profeet te zijn, en Jeremia was ook priester.

Waarschijnlijk had hij nog niet als priester gediend, want hij was heel jong toen God hem riep. Zijn bediening besloeg een periode van vijftig jaar. Toen hij geroepen werd, klaagde hij dat hij te jong was om profeet te zijn. Maar God zei volgens de weergave van de spreker: 'Zeg dat niet. Ik zal bij je zijn en je tot een scherp zwaard en een pijl in Mijn hand maken om Mijn woorden aan deze mensen over te brengen.'

Dus zelfs als Jeremia, laten we zeggen, twintig was toen hij geroepen werd, zou hij zeventig jaar en ouder zijn geworden. In dat geval zou hij zelfs zeventig zijn geweest toen Jeruzalem viel. Hij leefde daarna nog verder, want hij trok naar Egypte en woonde daar nog enige tijd. We weten niet hoelang. Dus hij was waarschijnlijk nog geen twintig toen hij geroepen werd, waarschijnlijk een tiener. Dat zou betekenen dat hij nog niet als priester was gaan functioneren, want daarmee begonnen ze op hun dertigste.

Hij woonde in een plaats die Anathoth heette, in het gebied van Benjamin, op slechts vijf kilometer van Jeruzalem. Het was namelijk een Levitische stad. Hij schreef dit boek, maar de Joden denken ook dat hij 1 en 2 Koningen heeft geschreven. Volgens een Joodse overlevering heeft hij dat gedaan. Hij heeft zeker veel meegemaakt van wat in Koningen wordt beschreven, en misschien heeft hij de boeken Koningen geschreven.

Het is een mogelijkheid, omdat hij inderdaad tot het einde van de periode heeft geleefd die ze beschrijven. En de stijl van Koningen verschilt niet erg van die van de historische gedeelten in zijn boek.

Het was het dertiende jaar van Josia toen hij tot zijn bediening werd geroepen. Dat is 626 voor Christus. Hij diende tot 586 voor Christus, toen Jeruzalem viel, en dat is precies vijftig jaar, van 626 tot 586. Maar hij stierf toen niet meteen. In Egypte leefde hij natuurlijk nog een aantal jaren. We weten niet hoeveel. Sommige overleveringen zeggen wel twintig. Eén Joodse overlevering zegt zelfs dat Nebukadnezar twintig jaar later, na 586 voor Christus, Egypte binnenviel en Jeremia als gevangene meenam naar Babylon. Volgens die overlevering stierf Jeremia dus niet in Egypte. Hij stierf in Babylon. Maar de meer gangbare overlevering is dat hij wel in Egypte stierf en dat hij door een van zijn landgenoten werd gedood. We hebben daar geen bijzonderheden over, en het staat niet in de Schrift. Het is alleen een Joodse overlevering. Dus hij kan eigenlijk in Egypte of in Babylon gestorven zijn.

6

De wenende profeet en zijn moeilijke boodschap

De periode waarin hij leefde, wordt beschreven in 2 Koningen 22 tot en met 25 en 2 Kronieken, hoofdstuk 34 tot en met 36. Hij wordt vaak de wenende profeet genoemd, omdat hij zo emotioneel is. Hij zucht, hij weent, hij verkeert in barensnood, hij huilt. In je aantekeningen staan enkele verwijzingen daarnaar. Hoofdstuk 9, vers 1 is echt een klassieke passage over hoe hij wenste dat zijn ogen rivieren van tranen waren. Hij zegt:

Och, was mijn hoofd maar water en mijn oog een bron van tranen, ik zou dag en nacht wenen over de gesneuvelden bij de dochter van mijn volk.

JEREMIA 9:1

En ook op andere plaatsen in zijn boek spreekt hij erover dat hij over hen weent.

Hij was natuurlijk nog jong toen hij begon te profeteren, en blijkbaar nog niet verhard. Hij was emotioneel nog gevoeliger dan een oudere man misschien zou zijn. Aanvankelijk wilde hij liever geen profeet zijn. Hij zei:

‘Daar ben ik te jong voor.’ En God zei:

Maar de HEERE zei tegen mij: Zeg niet: Ik ben nog maar een jongen, want overal waarheen Ik u zenden zal, zult u gaan, en alles wat Ik u gebieden zal, zult u spreken.

JEREMIA 1:7

Maar toen Gods Geest hem daartoe in staat stelde, werd hij behoorlijk vrijmoedig. En hij trad heel confronterend op tegen de afvallige Joden. Hij zette zijn leven op het spel en werd meer dan eens gevangengezet. Zijn leven was minstens één keer in gevaar toen ze hem wilden doden. Door Gods voorzienigheid werd hij gered doordat iemand het voor hem opnam. Maar hij was heel moedig en tegelijk heel gevoelig en emotioneel. In dit opzicht zou je hem als een type van Christus kunnen zien, want Christus was gevoelig, teder en zachtmoedig, maar trad ook heel confronterend op tegen de huichelarij van de mensen in Zijn tijd. Er zijn volgens mij ook andere manieren waarop Jeremia als een type van Christus gezien zou kunnen worden. Daar zullen we het zo meteen over hebben. In de begintijd was Jeremia's boodschap een oproep tot bekering. Het volk zat in de problemen. Ze leefden in zonde. Ze verkeerden in gevaar. Babel doemde op als een gevaar. Natuurlijk had zelfs Jesaja al voorspeld dat Babel alles naar Babel zou wegvoeren en dat ze in ballingschap zouden gaan. Jeremia voorspelde in hoofdstuk 25 specifiek dat de ballingschap zeventig jaar zou duren. Hij is de enige profeet die daadwerkelijk zei hoelang de ballingschap zou duren, maar hij had gelijk. Ze duurde zeventig jaar.

Toen zijn oproepen tot bekering niets uithaalden, zei God tegen hem dat hij moest ophouden voor deze mensen te bidden. In plaats daarvan drong hij er bij hen op aan zich aan de Babyloniërs over te geven. Nu moet je beseffen dat wanneer een volk door Babyloniërs wordt belegerd en iemand binnen de stad in het openbaar tegen de mensen zegt:

Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door de hongersnood of door de pest sterven, maar wie vertrekt naar de Chaldeeën, zal in leven blijven. Hij zal zijn leven tot buit hebben en in leven blijven.

JEREMIA 38:2

dit de militaire inspanning ondermijnt. Zeker in een godsdienstige gemeenschap waar profeten namens God spreken. Als hij zegt dat God tegen hen zegt dat ze zich moeten overgeven, maar de koning en het volk willen zich niet overgeven, wordt hij ervan beschuldigd de troepen te ontmoedigen. Daarvoor wordt hij dus in de gevangenis gezet. Zijn vroege boodschappen gaan over bekering. Misschien kon de stad gespaard worden. Later beseft hij dat ze zich niet zullen bekeren en niet gespaard zullen worden. Hun beste mogelijkheid is dus zich over te geven.

7

Waarom Jeremia niet mocht trouwen

In hoofdstuk 16, vers 1 tot en met 4, zei God tegen Jeremia dat hij niet moest trouwen, wat ongebruikelijk is voor een Joodse man. Joodse mannen trouwden gewoonlijk. Ezechiël was getrouwd, Jesaja was getrouwd en Hosea was zeker getrouwd. Het lijkt erop dat de meeste profeten getrouwd waren. Maar het was een bijzonder teken dat God zei dat Jeremia niet moest trouwen. Want mensen die in Jeruzalem een vrouw en kinderen hadden, zouden veel verdriet hebben vanwege de rampen die over de stad zouden komen.

Het is net als toen Jezus sprak over de val van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus. Hij zei:

want zie, er komen dagen waarin men zal zeggen: Zalig zijn de onvruchtbaren en de buiken die niet gebaard hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben.

LUKAS 23:29

Het zal zo verschrikkelijk zijn.

En Jezus keerde Zich naar hen om en zei: Dochters van Jeruzalem, huil niet over Mij, maar huil over uzelf en over uw kinderen,

LUKAS 23:28

zei Hij tegen de vrouwen die die tijd in het jaar 70 na Christus zouden meemaken. In tijden van groot oordeel en rampspoed is het prettig als je niet het verdriet hoeft te hebben dat je je gezin ziet lijden. God bespaarde Jeremia dat dus. Hij moest niet trouwen en geen kinderen krijgen, want degenen die kinderen hebben en getrouwd zijn, zullen zien hoe hun vrouwen en kinderen in ballingschap worden weggevoerd of afgeslacht of wat dan ook. Het zal iets verschrikkelijks zijn voor degenen die een gezin hebben waar ze om geven. In zo'n geval kun je beter geen gezin hebben. Hij trouwde dus niet.

8

Overleveringen over Jeremia's dood en terugkeer

Ik heb je al verteld dat hij gedwongen werd naar Egypte te vluchten en dat er twee overleveringen waren over zijn dood. De ene is dat hij in Egypte door een landgenoot werd gedood, een van zijn mede-Joden. De andere is dat Nebukadnezar twintig jaar

later, in 566, Egypte binnenviel. Jeremia en anderen waren daarheen gegaan. Hij werd gevangengenomen en naar Babel weggevoerd. We hebben geen enkele mogelijkheid om een van de overleveringen hierover vanuit de Schrift te bevestigen.

Er bestaat een overlevering, en daar wordt misschien in het Nieuwe Testament op gezinspeeld, dat Jeremia, toen hij naar Egypte ging, de ark van het verbond in elk geval uit Israël wist weg te halen. De tempel zou toen al verbrand zijn. Maar waar het om gaat, is dat hij de ark zou hebben bemachtigd, verborgen en naar Egypte meegenomen. Sommige Joodse rabbijnen leerden dat wanneer het messiaanse tijdperk aanbreekt, Jeremia zal terugkeren en de ark van het verbond weer zal terugbrengen. Hij zal de kruik met manna die erin stond tevoorschijn halen en de menigten op wonderbaarlijke wijze voeden met het manna uit de kruik.

Dat is misschien de reden waarom de mensen dat over Jezus zeiden toen Hij de menigten met een paar stukjes brood voedde. In Johannes hoofdstuk 6, vers 14:

Toen de mensen dan het teken dat Jezus gedaan had, gezien hadden, zeiden zij: Híj is werkelijk de Profeet, Die in de wereld komen zou.

JOHANNES 6:14

Misschien bedoelden ze Jeremia, de profeet die zou komen als voorloper van de komst van de Messias en het aanbreken van het messiaanse tijdperk.

In Mattheüs hoofdstuk 16 vroeg Jezus aan de discipelen:

Toen Jezus gekomen was in het gebied van Caesarea Filippi, vroeg Hij aan Zijn discipelen: Wie zeggen de mensen dat Ik, de Zoon des mensen, ben?

MATTHEÛS 16:13

Ze antwoordden in Mattheüs 16:14:

Zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper, en anderen: Elia, en weer anderen: Jeremia of een van de profeten.

MATTHEÛS 16:14

Waarom zou iemand denken dat Jezus Jeremia was? Jeremia was honderden jaren eerder gestorven. Dat weerspiegelde waarschijnlijk hun overtuigingen, die Joodse overlevering dat Jeremia aan het begin van het messiaanse tijdperk zou terugkeren. Dus ze dachten aan Elia of Johannes de Doper of Jeremia, een van die figuren, blijkbaar niet aan de Messias. Vreemd dat ze de Messias daar niet bij hadden staan. Maar dat komt waarschijnlijk doordat Jezus Zich naar hun mening niet als de Messias gedroeg. Hij bracht geen troepen op de been. Hij ondernam niets om de Joden van Rome te bevrijden. Daarom dachten de mensen dat Hij misschien een van de voorlopers van de Messias was, in plaats van de Messias. Men verwachtte dat Elia zou komen. Men verwachtte dat Jeremia zou komen. Dus misschien was Hij een van hen. Nu denk ik dat er, wanneer ze Jezus met Jeremia vergeleken of dachten dat Hij misschien Jeremia was, sprake was van enige gelijkenis die dat vermoeden bijna redelijk maakt. Natuurlijk was Jeremia niet Jezus en was Jezus niet Jeremia, maar Jeremia zou heel goed een type van Jezus kunnen zijn geweest. Ik heb een paar dingen over Jeremia op een rij gezet waarvan je zou kunnen zeggen dat ze overeenkomen met Jezus. Het Nieuwe Testament vertelt ons niet dat Jeremia een type van Christus is. Dit zou dus enigszins speculatief zijn, maar het is niet nergens op gebaseerd.

9

Overeenkomsten tussen Jeremia en Jezus

Zowel Jeremia als Jezus werd vóór Zijn geboorte geroepen, en bij beiden werd vóór hun geboorte bepaald wat hun bediening zou zijn. In Jeremia hoofdstuk 1, vers 5, zei God:

Voordat Ik u in de moederschoot vormde, heb Ik u gekend; voordat u uit de baarmoeder naar buiten kwam, heb Ik u geheiligd. Ik heb u aangesteld tot een profeet voor de volken.

JEREMIA 1:5

Ook Jezus werd vóór Zijn geboorte geroepen en kreeg Zijn Naam als de Zaligmaker van de wereld, als de Messias. In Mattheüs 1:21, toen Hij nog in de moederschoot was, vertelde een engel aan Jozef:

en zij zal een Zoon baren, en u zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.

MATTHEÛS 1:21

Hij kreeg Zijn Naam en werd geroepen vóór Zijn geboorte. Dat gold niet voor alle profeten, maar wel voor Jeremia en voor Jezus.

Ook zijn zowel Jezus als Jeremia nooit getrouwd. Ook dat was voor Joodse mannen een vrij ongebruikelijke situatie. Volgens de Joodse opvattingen in Jezus' tijd was een ongetrouwde man geen volledig mens. Sommige rabbijnen zeiden dat een man zonder vrouw geen volledig mens is. Daarin kwam de opvatting tot uitdrukking dat mannen moesten trouwen, en de meesten deden dat ook. Het was ongebruikelijk dat mannen niet trouwden. Paulus trouwde niet, maar hij gaf aan dat dit vanwege zijn bijzondere roeping was. Jezus trouwde evenmin. Hij heeft nooit aangegeven waarom Hij niet trouwde, maar Hij deed het niet. En Jeremia ook niet. Ook in dat opzicht lijken ze op elkaar.

Zowel Jezus als Jeremia huilde over Jeruzalem. We hebben gezien dat Jeremia de wenende profeet wordt genoemd, maar ook Jezus huilde over Jeruzalem. Ze leefden allebei in een tijd waarin ze zagen dat Jeruzalem op het punt stond verwoest te worden. Jeremia zag de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs. Jezus zag de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen tegemoet. En Jezus huilde over Jeruzalem, zoals Jeremia dat had gedaan. In Lukas hoofdstuk 19, vers 41, staat:

En toen Hij dichtbij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Hij zei: Och, dat u ook nog op deze uw dag zou onderkennen wat tot uw vrede dient! Nu echter is het verborgen voor uw ogen. Want er zullen dagen over u komen dat uw vijanden een wal rondom u zullen opwerpen, u zullen omsingelen en u van alle kanten in het nauw zullen brengen. En zij zullen u met de grond gelijkmaken en uw kinderen in u verpletteren. Ook zullen zij in u geen steen op de andere steen laten, omdat u het tijdstip waarop er naar u omgezien werd, niet hebt onderkend.

LUKAS 19:41-44

Dit huilen over Jeruzalem, over het feit dat de Romeinen zouden komen om het te verwoesten, lijkt op het huilen van Jeremia over Jeruzalem. Hij wist dat de Babyloniërs zouden komen om Jeruzalem in zijn tijd te verwoesten.

10

Het juk bij Jeremia en Jezus

Hier is misschien een vergezochte vergelijking, maar ik kwam erop toen ik nadacht over manieren waarop Jeremia op Jezus zou kunnen lijken. Jeremia maakte daadwerkelijk een juk. Als onderdeel van zijn profetische handelingen beeldde hij een gelijkenis uit, zoals sommige profeten dat doen. Hij maakte een ossenjuk en droeg het. In Jeremia 27:2 zei de Heere tegen mij:

Zo heeft de HEERE tegen mij gezegd: Maak u banden en jukken en leg die op uw nek,

JEREMIA 27:2

De spreker haalt hier de Engelse formulering ‘Make for yourselves bonds and yokes’ aan. Het meervoud ‘yourselves’, dat in het Nederlandse citaat niet zichtbaar is, kan volgens hem slaan op Jeremia en de paar discipelen die hij misschien had. We kennen er maar twee. Er was Baruch, zijn schrijver, en er was een Ethiopische eunuch, Ebed-Melech genaamd, die trouw was aan God en Jeremia goedgezind was. Of er nog anderen waren, weten we niet. Maar blijkbaar moesten degenen die bij Jeremia waren samen met hem jukken maken en die op hun nek leggen. Dit moest het juk van slavernij uitbeelden dat vanuit Babylon over hen zou komen.

Jezus zei natuurlijk in Mattheüs hoofdstuk 11:29:

Neem Mijn juk op u, en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw ziel;

MATTHEÛS 11:29

Misschien heeft Hij zelfs jukken gemaakt. Justinus de Martelaar, een vroege kerkvader, zei dat Jezus als jonge man, voordat Hij aan Zijn bediening begon en toen Hij als timmerman in Nazareth werkte, daadwerkelijk een slagzin voor Zijn bedrijf had, zoals alle ambachtslieden in die tijd. Je kunt boven je werkplaats een uithangbord hangen met je bedrijfsnaam of een slagzin, bijvoorbeeld ‘Zoals jij het wilt’. Volgens

Justinus de Martelaar hing boven Jezus' timmerwerkplaats de slagzin: 'Mijn jukken passen goed.' Met andere woorden, Hij was gespecialiseerd in het maken van ossenjukken en beweerde dat ze goed pasten.

Ik weet niet waar Justinus die informatie vandaan had. Het kan een ware overlevering zijn die vanaf de eerste eeuw mondeling is doorgegeven, of hij kan het hebben verzonnen. Maar als het waar is, is het wel interessant dat Jezus, voordat Hij aan Zijn bediening begon, voor Zijn levensonderhoud jukken maakte. En vervolgens zei Hij tegen de mensen:

Neem Mijn juk op u, en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw ziel; want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht.

MATTHEÛS 11:29-30

11

Het dal van Hinnom als plaats van oordeel

Natuurlijk voorspelde Jeremia geen gemakkelijk juk, maar hij is de enige profeet in het Oude Testament, of de enige persoon in het Oude Testament, die een juk op zijn nek legde en als onderdeel van zijn boodschap ossenjukken maakte. Dus in zekere zin gebruikten zowel Jezus als Jeremia het beeld van een juk om hun boodschap over te brengen. Ook spraken alleen Jeremia en Jezus over de betekenis van het dal van Hinnom als de plaats waar de lijken van degenen die in Jeruzalem waren gedood, zouden worden neergegoid. Alleen Jeremia spreekt er op deze manier over. Eigenlijk maakt Jesaja er volgens mij een toespeling op. Hij gebruikt het woord Tofet, maar Tofet is een andere naam voor het dal van Hinnom. Jeremia gebruikte daadwerkelijk de naam dal van Hinnom, en Jezus deed dat ook door het woord Gehenna te gebruiken.

Geen andere schrijver van de Schrift in het Nieuwe Testament gebruikte het woord Gehenna, behalve Jakobus, die het niet letterlijk gebruikte. Jakobus zei:

Ook de tong is een vuur, een wereld van ongerechtigheid. Zo staat het met de tong onder onze lichaamsdelen. Ze besmet het hele lichaam, en zet onze levensloop vanaf het begin in vlam, en ze wordt zelf door de hel in vlam gezet.

JAKOBUS 3:6

Hij zei:

‘De tong wordt vanuit Gehenna in brand gestoken.’

Het woord dat in het Nederlandse Bijbelcitaat met ‘hel’ is vertaald, is het Griekse Gehenna.

Het is niet helemaal duidelijk wat Jakobus daarmee bedoelt, maar hij heeft het duidelijk niet over een letterlijke situatie. De tong brandt niet echt, en het is niet het branden van Gehenna. Afgezien van die ene uitspraak in Jakobus was Jezus de enige persoon in het Nieuwe Testament die het woord Gehenna gebruikte. Hij gebruikte het meerdere keren, ongeveer twaalf keer voor zover het is opgetekend. Hij sprak erover als de plaats waar degenen die Hem verwierpen in de vlammen van Gehenna zouden worden geworpen, of het dal van Hinnom, zoals het woord betekent.

Jeremia sprak ook op een soortgelijke manier over het dal van Hinnom en leek Jezus daarmee de bewoordingen aan te reiken om over Gehenna als de plaats van het oordeel te spreken. In Jeremia hoofdstuk 7, vers 31, zei Jeremia:

En zij hebben de hoogten van Tofet gebouwd, die in het dal Ben-Hinnom zijn, om hun zonen en hun dochters in het vuur te verbranden. Dat heb Ik niet geboden en is niet in Mijn hart opgekomen.

JEREMIA 7:31

Dat is het dal van Hinnom, of Gehenna.

De spreker citeert vervolgens ook Jeremia 7:32-33: de plaats zal het dal van de slachting worden genoemd. Er zal worden begraven totdat er geen ruimte meer is, en de lijken zullen voedsel zijn voor vogels en wilde dieren, zonder dat iemand die verjaagt.

Hij heeft het over de grote slachting die over Jeruzalem zou komen wanneer de Babyloniërs kwamen. Ook Jezus waarschuwde voortdurend voor het gevaar dat de Joden van Zijn tijd bedreigde, dat hun een soortgelijk lot te wachten stond als ze geen gehoor aan Hem gaven.

Ik zei al dat Jesaja er een toespeling op maakte. We vinden er een toespeling op in Jesaja 30, maar Jeremia werkt het wat verder uit. In Jesaja hoofdstuk 30, vers 33, zei Jesaja:

Want de verbrandingsplaats is al eerder gereedgemaakt, ook voor de koning is hij in gereedheid gebracht. Hij heeft hem diep gemaakt en wijd. Voor zijn brandstapel is er vuur en hout in overvloed. De adem van de HEERE zal hem aansteken als een zwavelstroom.

JESAJA 30:33

Waar het Nederlandse citaat ‘de verbrandingsplaats’ heeft, gebruikt de aangehaalde Engelse vertaling de naam Tofet. Bedenk dat Tofet het dal van Hinnom is.

Dat is de plaats waar je lijken verbrandt.

We zien dat Jesaja het dal van Hinnom beschrijft als een plaats waar de doden worden verbrand, waar lijken worden verbrand. Het is een brandstapel voor de doden.

Jeremia beschrijft het als een massagraf. Door de grote hoeveelheid lijken die daar begraven zullen worden, zal het passend zijn die plaats het dal van de slachting te

noemen. Ook Jezus gaf gruwelijke beschrijvingen van Gehenna. Op één plaats ontleende Hij Zijn bewoordingen aan Jesaja, waar Jesaja de term Gehenna niet gebruikte, maar Jezus wel. Hij zei:

En zij zullen de stad uit gaan en zien de dode lichamen van de mannen die tegen Mij in opstand zijn gekomen; want hun worm zal niet sterven en hun vuur zal niet uitgeblust worden, en zij zullen voor alle vlees een afgrijzen zijn.

JESAJA 66:24

Dit is een passage uit Jesaja 66:24, waar het volgens Jezus over Gehenna of het dal van Hinnom gaat, hoewel Jesaja op die plaats de term niet gebruikt.

Jezus en Jeremia noemen het dal van Hinnom als de plaats waar het oordeel over de goddelozen zal plaatsvinden. Dat gebeurde in 586 voor Christus, in de tijd van Jeremia, en in het jaar 70 na Christus, tijdens het leven van sommige discipelen van Jezus.

12

Jeremia en Jezus over het nieuwe verbond

Ook waren Jezus en Jeremia boodschappers van het nieuwe verbond. Als we aan de term nieuwe verbond in het Oude Testament denken, denken we altijd aan Jeremia 31. Er zijn in het Oude Testament veel verwijzingen naar een ander verbond dat God zou sluiten, een eeuwig verbond, een verbond van vrede. Maar de term nieuwe verbond komt van Jeremia.

In Jeremia 31, vanaf vers 31, zegt hij:

Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal sluiten, niet zoals het verbond dat Ik met hun vadersen gesloten heb op de dag dat Ik hun hand vastgreep om hen uit het land Egypte te leiden — Mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE. Voorzeker, dit is het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël sluiten zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonde niet meer denken.

JEREMIA 31:31-34

God zei dat er een tijd komt waarin het niet zo zal zijn als onder het oude verbond. Daar had God een paar mensen, zoals de Levieten, om het volk over God te onderwijzen, om hun de wet te leren. God zal Zijn wet in hun hart schrijven, zodat ze Hem vanbinnen kennen. Wie in het nieuwe verbond zijn, kennen God persoonlijk en zijn niet afhankelijk van iemand anders om hun te vertellen wie God is of hen te helpen de Heere te kennen. Hij woont in hen. Dat is dus het nieuwe verbond.

Jezus heeft natuurlijk in de bovenzaal met Zijn discipelen, bij het laatste Avondmaal, daar tijdens het Pascha een nieuw ritueel ingesteld. In Lukas 22:20 staat:

Evenzo nam Hij ook de drinkbeker na het gebruiken van de maaltijd en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed, dat voor u vergoten wordt.

LUKAS 22:20

‘Het nieuwe testament’ betekent hier ‘het nieuwe verbond’, de formulering waarmee de spreker de verbinding met Jeremia 31 legt.

Het nieuwe verbond dat Jeremia voorspelde, heeft Jezus ingesteld. Als je uit deze beker drinkt, drink je nu het bloed van het nieuwe verbond. Je zult niet langer de uittocht uit Egypte gedenken, waarbij God het oude verbond sloot. Je gaat de uittocht niet gedenken, maar je gaat nu Mij gedenken. Wanneer je voortaan dit Pascha viert, ga je niet de uittocht gedenken zoals je vaderen dat deden.

En Hij nam brood en nadat Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het aan hen met de woorden: Dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis.

LUKAS 22:19

Het gaat niet meer om Mozes en het oude verbond.

Dus zowel Jeremia als Jezus werd vóór zijn geboorte tot de bediening geroepen. Ze zijn allebei nooit getrouwd. Ze hebben allebei over Jeruzalem gehuild. Ze hebben allebei in hun boodschap gebruikgemaakt van een juk. Ze hebben allebei gewaarschuwd dat de zondaars van hun tijd in het Dal van Hinnom geworpen zouden worden. En ze waren allebei boodschappers van het nieuwe verbond. In die opzichten denk ik dat Jeremia als een voorafschaduw van Christus Zelf kan worden beschouwd. Zoals ik al zei, leek zijn temperament ook sterk op dat van Christus. Hij was gevoelig en zachtmoedig, maar ook heel vrijmoedig en confronterend in zijn boodschap wanneer dat nodig was.

13

Andere profeten in Jeremia's tijd

Jeremia was tijdens zijn bediening niet de enige profeet die optrad. In de vijftig jaar dat hij zijn bediening uitoefende, waren er naast hem ook andere profeten in Jeruzalem. En er waren er een paar die al in ballingschap waren gegaan. Bedenk dat Daniël tijdens het leven van Jeremia in ballingschap ging. In elk geval vallen de eerste gedeelten van Daniël samen met de tijd waarin Jeremia leefde. Daniël heeft hem

overleefd. Daniël was kennelijk een jongere tijdgenoot van Jeremia en leefde heel lang, langer dan Jeremia waarschijnlijk heeft geleefd. Maar ze waren een tijdlang tijdgenoten.

Ook Ezechiël was een jongere tijdgenoot van Jeremia. Het is zelfs heel goed mogelijk dat Ezechiël Jeremia in Jeruzalem heeft horen prediken voordat Ezechiël in 597 voor Christus werd weggevoerd. Jeremia predikte daar namelijk al enige tijd toen Ezechiël werd weggevoerd. Deze profeten, Daniël en Ezechiël, profeteerden dus in Babylon onder de ballingen, terwijl Jeremia in Jeruzalem profeteerde.

Naast Jeremia waren er in Jeruzalem nog minstens twee andere profeten van wie we weten dat ze boeken hebben geschreven: Habakuk en Zefanja. Als je de inleidingen van die boeken leest, zie je dat ook hun bediening in Jeruzalem die van Jeremia overlapt.

Er is ook nog een andere man. Hij heeft geen boeken geschreven, maar zijn naam was Uria, de zoon van Semaja. Jeremia 26:20 tot en met 23 noemt hem. Hij werd gedood. Hij was een martelaar. Hij heeft geen boeken geschreven die wij bezitten, maar hij was een profeet van God, een tijdgenoot van Jeremia. We weten niet veel over zijn bediening, omdat het verhaal vertelt hoe Jeremia zelf bijna werd gedood, maar op het nippertje gespaard bleef. En hij overleefde het. Maar terwijl hij vertelt hoe Jeremia aan de dood ontkwam, vertelt hij ons over een andere profeet die niet gespaard werd. En we weten eigenlijk vrijwel niets over hem.

In Jeremia 26, vers 20, staat:

Er was nog een man die in de Naam van de HEERE profeteerde: Uria, de zoon van Semaja, uit Kirjath-Jearim. Hij profeteerde tegen deze stad en tegen dit land overeenkomstig al de woorden van Jeremia.

JEREMIA 26:20

Deze man bracht dus hetzelfde soort boodschap als Jeremia. Hij heeft nooit zoveel opzien gebaard als Jeremia. Jeremia herinneren we ons. Hij schreef een belangrijk Bijbelboek, het langste van de profetische boeken. Maar deze man had kennelijk

dezelfde boodschap en is toch nooit zo bekend geworden, omdat hij niet schreef. Publiceer of ga ten onder.

En er staat:

Toen koning Jojakim met al zijn dappere helden en al de vorsten zijn woorden hoorden, wilde de koning hem ter dood brengen. Toen Uria dat hoorde, werd hij bevreesd. Hij vluchtte en kwam in Egypte, maar koning Jojakim stuurde mannen naar Egypte: Elnathan, de zoon van Achbor, en andere mannen met hem, naar Egypte. Die haalden Uria uit Egypte en brachten hem naar koning Jojakim. Toen sloeg hij hem met het zwaard en wierp zijn dode lichaam op de begraafplaats van het gewone volk.

JEREMIA 26:21-23

Dit wordt dus verteld als een contrast met Jeremia, die bijna werd gedood en het wel overleefde, want in vers 24 staat:

Maar de hand van Ahikam, de zoon van Safan, was met Jeremia, zodat men hem niet overgaf in de hand van het volk om hem ter dood te brengen.

JEREMIA 26:24

Habakuk en Zefanja zijn daar in Jeruzalem dus tijdgenoten van Jeremia. Ook deze man Uria. Hoelang hij heeft geprofeteerd, weten we niet. Hij vluchtte naar Egypte en zijn stem is waarschijnlijk nooit meer in Jeruzalem gehoord.

14

Thema's en ontstaan van het boek Jeremia

Dan nu over het boek zelf. Het is het langste van de profetische boeken. Het hoofdthema is Gods naderende oordeel over Juda. In elk geval zijn de hoofdstukken 1 tot en met 29, meer dan de helft van het boek, aan dat onderwerp gewijd: het naderende oordeel over Juda door de Babyloniërs. Maar een ander thema in het boek is natuurlijk het daaropvolgende messiaanse tijdperk. In dat opzicht zit Jeremia op dezelfde lijn als Jesaja in een groot deel van zijn geschriften. Jesaja sprak over de val van Jeruzalem en het messiaanse tijdperk, en dat doet Jeremia ook. Maar Jeremia leeft in de tijd waarin Jeruzalem op het punt staat te vallen.

Het messiaanse tijdperk staat vooral centraal in de hoofdstukken 30 tot en met 33, die soms het Kleine Troostboek worden genoemd. Denk eraan, Jesaja 40 tot en met 66, die 27 hoofdstukken, worden door de meeste geleerden het Troostboek genoemd. Dit kleinere gedeelte van vier hoofdstukken, Jeremia 30 tot en met 33, wordt soms het Kleine Troostboek genoemd, omdat het over hetzelfde onderwerp gaat.

Jeremia onthult meer over het persoonlijke leven en de innerlijke worstelingen van de schrijver dan alle andere profetische boeken. De meeste daarvan bevatten alleen woorden. We leren de man niet echt goed kennen. Jeremia leren we wel heel goed kennen, omdat hij veel van zijn innerlijke, emotionele worstelingen met ons deelt.

Hij schreef zijn profetieën aanvankelijk niet op. Hij begon twintig jaar voordat hij er ook maar één opschreef al te profeteren. In hoofdstuk 36 zei God tegen hem dat hij de profetieën die hij uitsprak moest opschrijven, en dat deed hij. Deze hoofdstukken, in elk geval de eerste 21 hoofdstukken van zijn profetieën, werden aan koning Jojakim voorgelegd, die er geen enkel respect voor toonde. Hij sneed ze met een mes in stukken en gooide ze in het vuur. Toen Jeremia dat hoorde, schreef hij het opnieuw op en voegde er ook nog meer woorden aan toe.

Het is interessant dat hij profetieën twintig jaar nadat hij ze had uitgesproken opschreef, en ze vervolgens opnieuw kon opschrijven en er nog iets aan kon toevoegen. Soms stellen we ons een profeet voor als iemand die onder een soort magische of bovennatuurlijke invloed staat. Hij schrijft bijna door middel van

automatisch schrift. Maar in plaats daarvan lijkt hij vanuit zijn geheugen te schrijven. Hij predikte en twintig jaar later schreef hij op wat zijn preken en zijn boodschappen waren geweest. Toen dat eerste exemplaar door Jojakim was verbrand, kon Jeremia ze opnieuw opschrijven en verder uitwerken. Hij zei dat hij daarnaast nog veel meer soortgelijke woorden had. Hoofdstuk 36 vertelt hierover.

15

Jeremia aangehaald in andere Bijbelboeken

Het boek Jeremia wordt zeven keer in andere boeken aangehaald, meestal in boeken van het Nieuwe Testament. Maar in Daniël hoofdstuk 9, vers 2, is Daniël daar in Babylon daadwerkelijk het boek Jeremia aan het lezen. Het boek van Jeremia heeft hem dus overleefd en heeft zijn weg naar Babylon gevonden. Hoewel hij aan Jeruzalem schreef, moeten er exemplaren van naar Babylon zijn meegenomen. Daniël las erin in Daniël hoofdstuk 9, en hij las Jeremia hoofdstuk 25, waar stond dat de ballingschap van de Joden zeventig jaar zou duren. Daaruit wist Daniël dat hij aan het einde van die periode leefde. Hij begon te bidden en God te vragen het volk te bevrijden, zoals Jeremia had voorspeld.

De andere aanhalingen staan allemaal in het Nieuwe Testament. Mattheüs 2:18 haalt een gedeelte uit Jeremia aan waarin Rachel om haar kinderen huult, in verband met de moord op de kleine kinderen in Bethlehem.

In Mattheüs hoofdstuk 27, vers 9, wordt een profetie gegeven die aan Jeremia wordt toegeschreven, maar het lijkt meer een profetie van Zacharia te zijn. Het lijkt te verwijzen naar Zacharia hoofdstuk 11, maar Mattheüs schrijft het aan Jeremia toe. De meeste evangelische geleerden zouden zeggen dat er twee profetieën worden bedoeld die met elkaar zijn vermengd, één uit Jeremia en één uit Zacharia. De opvallendste elementen die worden aangehaald, komen eigenlijk uit Zacharia. Maar omdat Jeremia een belangrijkere profeet is, wordt het aan hem toegeschreven.

Dat is Mattheüs hoofdstuk 27 en vers 9, waar staat:

Toen is vervuld wat gesproken is door de profeet Jeremia: En zij hebben de dertig zilverstukken genomen, de waarde van de Geschatte, Die zij geschat hadden uit de Israëlieten, en zij hebben die gegeven voor de akker van de pottenbakker, zoals de Heere mij bevolen heeft.

MATTHEÛS 27:9-10

Dat is geen exact citaat, maar de elementen van dat citaat komen meer uit Zacharia dan uit Jeremia. Sommigen denken dat er ook wordt gezinspeeld op Jeremia's aankoop van een stuk land. In Zacharia 11 wordt een stuk land gekocht. Ook in Jeremia wordt een stuk land gekocht. Sommigen denken dus dat de gedachten van Jeremia en Zacharia hier worden samengevoegd en dat de aanhaling aan Jeremia wordt toegeschreven, omdat hij de bekendere profeet is.

1 Korinthe hoofdstuk 1, vers 31, en ook 2 Korinthe 10:17 citeren allebei:

opdat het zal zijn zoals geschreven staat: Wie roemt, laat hij roemen in de Heere.

1 KORINTHE 1:31

Verwijzing gecontroleerd: de spreker noemde 2 Korinthe 10:17, maar de bewoording is 1 Korinthe 1:31.

Dat komt uit Jeremia hoofdstuk 9, vers 24. Paulus citeert het twee keer, in 1 Korinthe 1:31 en 2 Korinthe 10:17.

Dan wordt de profetie over het nieuwe verbond in Jeremia 31 vrij uitvoerig geciteerd in Hebreeën, in hoofdstuk 8 van Hebreeën. Hebreeën 8:8 tot en met 12 citeert de profetie over het nieuwe verbond in haar geheel uit Jeremia 31:31 tot en met 34. Een gedeelte ervan wordt opnieuw geciteerd in hoofdstuk 10, een kleiner gedeelte, in Hebreeën 10:16 en 17. Zo komt het boek Jeremia dus buiten zijn eigen boek voor. In je aantekeningen heb ik je verschillende manieren gegeven om het boek in te delen. In

het schema dat ik je heb gegeven, is de thematische indeling aan de linkerkant waarschijnlijk de belangrijkste indeling. Als je een indeling zou maken, zou je waarschijnlijk iets als dit hebben gemaakt, waarbij hoofdstuk 1 de roeping van Jeremia is om te profeteren. Hoofdstuk 2 tot en met 29 zouden profetieën zijn die Juda en Jeruzalem veroordelen. Dan zouden hoofdstuk 30 tot en met 33 de Messiaanse profetie zijn, het kleine troostboek. Hoofdstuk 34 tot en met 45 gaan opnieuw over het onheil dat over Juda komt.

16

De indeling en chronologie van Jeremia

Hoofdstuk 46 tot en met 51 zijn profetieën tegen heidense volken, net zoals Jesaja die had in Jesaja hoofdstuk 13 tot en met 23. We hebben hier in Jeremia een blok hoofdstukken tegen verschillende heidense volken, in hoofdstuk 46 tot en met 51. Dan is hoofdstuk 52 een soort historisch aanhangsel. Het is helemaal geen profetie. Het is meer een aanhangsel dat vertelt wat er daarna met Jeremia gebeurde. Zo zouden we het boek normaal gesproken indelen.

Ik heb hier enkele andere indelingen gegeven. Je kunt ze zelf bekijken als je wilt. Maar de chronologische indeling is het voornaamste waarop ik je aandacht wil vestigen. Het is je misschien opgevallen, als je Jeremia heel aandachtig hebt gelezen, dat het helemaal niet in chronologische volgorde staat. Vaak wordt een profetie die veel vroeger gedateerd is, pas later weergegeven, na profetieën die in werkelijkheid latere profetieën zijn. De hoofdstukken staan dus niet in hun chronologische volgorde.

Daarom heb ik je onderaan je blad een chronologische indeling gegeven, zodat je kunt zien welke hoofdstukken in welke volgorde zijn geschreven. De hoofdstukken die tijdens de regering van Josia zijn geschreven, zijn bijvoorbeeld hoofdstuk 1 tot en met 20. Tijdens de regering van Jojakim zijn hoofdstuk 22, 25, 36 en 45 tot en met 49 geschreven, volgens de opgegeven dateringen. Vervolgens zijn hoofdstuk 13 en een deel van hoofdstuk 22 tijdens de regering van Jojakim geschreven. Daarna, tijdens de regering van Zedekia, hoofdstuk 23 en 24, 27 tot en met 29, delen van 49, hoofdstuk 50 en delen van 51, enzovoort.

Je kunt zien dat sommige van de eerdere hoofdstukken bij de regering van Zedekia horen, zoals hoofdstuk 21 of hoofdstuk 23 en 24. Toch was dat de latere periode van Jeremia's leven. Dus door naar die indeling te kijken, kun je zien welke hoofdstukken wanneer zijn geschreven.

Ik weet niet of het helpt. Als je een bepaald hoofdstuk bekijkt, is het goed om na te gaan wat er toen speelde. Je moet beseffen: 'Nu lees ik over een vroegere periode dan waarover ik las in het laatste hoofdstuk dat ik zojuist heb gelezen.' Het kan dus nuttig voor je zijn om ze zo chronologisch op een rij te zetten. Ik weet niet of dat zo zal zijn, maar ik dacht dat ik dat zelf graag zou hebben voor mijn eigen studie van Jeremia. Voor mij is het nuttig.

Hierna gaan we daadwerkelijk beginnen aan Jeremia hoofdstuk 1.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Deuteronomium 28:15
- Jeremia 9:1
- Jeremia 1:7
- Jeremia 38:2
- Lukas 23:29
- Lukas 23:28
- Johannes 6:14
- Mattheüs 16:13
- Mattheüs 16:14
- Jeremia 1:5
- Mattheüs 1:21
- Lukas 19:41-44
- Jeremia 27:2
- Mattheüs 11:29
- Mattheüs 11:29-30
- Jakobus 3:6

- Jeremia 7:31
- Jesaja 30:33
- Jesaja 66:24
- Jeremia 31:31-34
- Lukas 22:20
- Lukas 22:19
- Jeremia 26:20
- Jeremia 26:21-23
- Jeremia 26:24
- Mattheüs 27:9-10
- 1 Korinthe 1:31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.